

A HELYTÖRTÉNETI SZAKKÖRI TEVÉKENYSÉG AZ ÓRÁN KÍVÜLI NEVELŐMUNKA SZOLGÁLATÁBAN

Dr. SZÁNTÓ IMRE

Főiskolai történelemtanításunk célja, hogy a marxizmus–leninizmus elmélete alapján biztos tárgyi tudással és gyakorlati készséggel rendelkező kommunista szakembereket képezzünk az általános iskola felső tagozata részére, akikben elevenen és tettekben nyilvánul meg a szocialista hazaszeretet s a proletárnemzetköziség eszméje. Történelemoktatásunknak szolgálnia kell iskolarendszerünk továbbfejlesztésének azt az alapvető elvét, hogy a hallgatókat az életre kell oktatni-nevelni, közel kell vinni a produktív emberi munkához, a termeléshez (gyakorlathoz) és fokozni kell az oktatás-nevelés eszmei, politikai, világnézeti és módszertani színvonalát.

A főiskolai történelemoktatás úgy tudja a hallgatókat közelebb vinni az élethez, a termeléshez, egyszerűen úgy fog emelkedni eszmei, politikai, világnézeti és módszertani színvonala, ha alaposabban megvilágítjuk a munkának a történelmi fejlődésben játszott szerepét, ha a munkát végzők szerepét az eddiginél jobban aláhúzzuk, ha a történelmi fejlődést a marxizmus–leninizmus szellemében értetjük meg a hallgatókkal, ha felkészítjük őket arra, hogy teljes mértékben, aktívan kivehessék részüket a szocialista társadalom életéből, amelyben élnek és a kommunista társadalom életéből, amelyben élni fognak. Oktató-nevelőmunkánk a történettudomány eszközeivel a múlt harcainak feltárásával segíti a jelen a jövő előkészítésében.

Hallgatóinkat fel kell készítenünk a jelen politikai küzdelmeiben való helyes orientálódásra és állásfoglalásra, ateista világnépet kell nyújtani, s a szocialista hazafiság és a proletárnemzetköziség eszméjére és gyakorlatára kell nevelni. Úgy kell formálnunk hallgatóink meggyőződését, hogy világosan lássák és érezzék: a szocialista-kommunista gazdasági-társadalmi rendszer magasan fölötte áll minden előbbi társadalmi-gazdasági rendszernek; ezért tehát érdemes élni és dolgozni.

Most, amikor oktatási rendszerünk továbbfejlesztése parancsolóan írja elő azt az alapvető elvet, hogy az ifjúságot az életre kell nevelni, közel kell vinni a termeléshez, különösen szükségesnek tartjuk hang-

súlyozni a helytörténetnek az élettel kapcsolatos vonatkozásait. A helytörténet tanítása, népszerűsítése ebből a szempontból szinte kimeríthetetlen lehetőségekkel rendelkezik, ha — természetesen — nem a munka egyes szakkérdéseit, hanem általános társadalmi és emberi vonatkozásait ragadjuk meg, s a nevelőmunkában fokozatosan érvényesítjük. Iskoláinknak elsősorban olyan nevelési eszményeket kell a diákok elé állítani, — mint pl. az alkotó, teremtő munka megbecsülése, igénylése és szeretete —, amelyek az értelmi és érzelmi nevelés szempontjából egyaránt a szocializmus építésének hétköznapijaira készíteneek elő. Azáltal, hogy a helytörténet előterében — a maga konkrét történelmi megnyilvánulásaiban — a szocialista erkölcs alapját képező alkotó és teremtő emberi munka áll, tanítása, ismertetése fontos műhelyévé válhat a szocialista embertípus kiformalásának.

Minden tájnak, minden városnak, minden falunak megvan a maga csodálatos történelme, amelynek feltárásán és megismertetésén keresztül erősíthetjük népünk alkotó hazaszeretetét és nemzetünk erkölcsi-politikai egységének megszilárdulását. A párt és a Hazafias Népfront nem egy alkalommal hívta fel figyelmünket többek között arra is, hogy bátrabban, lelkesebben nyúljunk haladó hazafias hagyományainkhoz, hogy nemzeti történelmünk és művelődésünk gazdagabban feltárt örökségével alapozzuk meg ifjúságunk és dolgozó népünk hazafias nevelését. Azon kell fáradoznunk, hogy a dolgozó nép hazaszeretete, — a nép és a szülőföld, lakóhely igaz szeretete —, a szocialista hazafiság színvonalára emelkedjék és eljusson a proletárinternacionalizmus eszméjének tudatos vállalásáig.

A helytörténet jelentős mértékben hozzájárul az oktató-nevelő munka magasabb színvonalra emeléséhez. A helytörténet tényei, eseményei és jelenségei elsősorban azért fontosak, mert visszatükrözik a magyar nép történetének anyagában tárgyalt általános jelenségeket, folyamatokat, és az igaz hazafiság, a haza fogalmát az ifjúságnak a szülőföldjével, lakóhelyével, környezetével kapcsolatos első friss és mély élményeivel kapcsolják össze. A helytörténeti kutatások eredményeinek felhasználása nagy szerepet játszik az ismertetett történelmi tények igazolása, a hazaszeretet érzésének felkeltése és fejlesztése, a régmúlt események közelhozása, az érzékelhetőség, a történelmi érdeklődés fejlesztése szempontjából.

A helytörténeti anyag felhasználása a tanításban lehetőséget nyújt annak tudatosítására, hogy a történelem nem valami tőlünk távol álló, elvonatkoztatott esemény, hanem mi mindnyájan részesei vagyunk; a mi falunk, városunk, megyénk története alkotó része az egész magyar nép történetének. A múlt küzdelmeinek felelevenítése és ápolása elmélyíti dolgozó népünkben a szabad haza iránti szeretetet. Egykor elődeink, ma mi vagyunk a történelem alkotói. Ez számunkra büszkeség, de egyben felelősséggel is jár. Ha történelemoktatásunkban felhasználjuk a helytörténeti adatokat, megsokszorozhatjuk eredményeinket, magasabb színvonalra emelhetjük oktató-nevelő munkánkat.

De a helytörténet iskolai alkalmazásának legkézenfekvőbb megol-

dása mégiscsak a tanítási órán kívül, a szakköri munkában található meg. A helytörténeti témával foglalkozó iskolai szakkörök számának és színvonalának további emelése az egész magyar történelemtanítás fontos érdeke. Az eredményes helytörténeti kutatás, történelemoktatás és szakköri tevékenység érdekében iktattuk be tantervileg a négyéves tanárképző főiskolai képzés rendszerébe „A helytörténeti kutatások módszere és feladatai az oktató-nevelő munkában” című kollégiumot. E kollégium a tanárképző főiskolákon az első félévben heti egyórás elfoglaltságot jelent a történelemszakos hallgatók számára (az előadás kollokviummal zárul), amelyet ugyancsak egyórás szemináriumi gyakorlat egészít ki. A történelmi szakköri feladatok ellátására is nekünk kell felkészítenünk szakos hallgatóinkat. Ennek más módja nem kínálkozik, mint az, hogy — az órán kívüli nevelőmunka keretében — önkéntes (fakultatív) jelentkezés alapján szakköri tevékenységbe vonjuk be őket. Bizton reméljük, hogy a szakköri munkában részt vevő történelemszakos hallgatók — a főiskola elvégzése után — működési helyükön szakavatott, lelkes propagálói és vezetői lesznek a helytörténeti (honismereti) szakköröknek.

Mintegy 75 évvel ezelőtt, 1889. január 17-én az „Esztergom és Vidéke” című helyi lapban — valószínűleg Katona Lajosnak, a kiváló etnológusnak tollából — a következő sorok láttak napvilágot: „Századok óta közösen bírjuk e szép és gazdag hazát. De vajon birtokunkba vettük-e teljesen és egészen? Anyagilag még nem: számtalan kincse parlagon hever. De szellemileg és erkölcsileg sem, mert csak azt bírjuk igazán, amit ismerünk. És mi még távol vagyunk attól, hogy hazánkat és lakóit tüzetesen ismernők. Pedig megköveteli tőlünk a nemzeti önérték, elvárja tőlünk az emberi tudomány. Minden népcsoportnak érdeke, hogy minél nagyobb tért foglaljon el a haza általános néprajzában, hogy biztosítsa helyét az összemérés körében. Hogy helyesen és tüzetesen, egészben és minden részeiben megismerhessük e hazát és népeit, állandó és tervszerű, rendszeres és céltudatos munkálkodásra van szükségünk. Mindenki — minden magyar állampolgár, nemcsak a tudós — a maga körében megfigyelve, gyűjtve, értékes anyagot hordhat egybe a hozzáértő rendező és tudományos feldolgozó számára...”

Ezt a régóta vajúdo nemes gondolatot, a hazát sokoldalúan megismerő és sok emberrel megismertető tevékenységet igyekszik tervszerűvé tenni a honismereti mozgalom, amely hazánkban az utóbbi időben jelentősen megerősödött. A honismeret az ismeretszerzésnek és az ismeretterjesztésnek sajátos népművelési formája. „A honismeret tulajdonképpen egy bizonyos ország — vagy ennek kisebb-nagyobb vidéke, területe, földrajzi, közigazgatási, etnikai egysége — múltbeli és jelenkori életének, történetének, anyagi és szellemi kultúrájának sokoldalú tanulmányozása, az így szerzett ismeretek összegyűjtése, összegezése és gyakorlati felhasználása.” Mivel a komplex honismereti munka környezetünk empirikus megismerését a tudatosság magasabb fokára emeli, a szocialista hazafiság és proletár nemzetköziség iránti kötelességek konkrét felismerésére és teljesítésére nevel. A Népművelési Intézet

által kiadott irányelvek a honismereti szakkör célját abban jelölik meg, „hogy a szakköri tevékenység adta nevelési lehetőségek felhasználásával a szakkör tagjaiból hazájukat szerető és hazájukat jól ismerő embereket formáljon.” Mint minden művelődési tevékenységnek, segítenie kell a tudományos világkép és ennek segítségével a tudományos világnézet kialakítását, a szocialista tudat fejlesztését.

A honismereti szakkörök tevékenysége igen széleskörű, szerteágazó és sokrétű. A honismereti kutató-gyűjtő tevékenység tudományok és tudományágak szerint lehet földrajzi (lakóhelyismereti), néprajzi (népművészeti, népmese-, népdal-, népszokásgyűjtő stb.), történeti (helytörténeti, munkásmozgalmi, levéltári, könyvtári, régészeti, érmészeti, múzeumi, múzeumbaráti stb.), természetrajzi (országjáró, turisztikai, állattani, madártani, közettani, barlangászati stb.), irodalmi (írók, költők, tudósok, felfedezők helyi emlékei) adatok és anyagok gyűjtése. Ezeket az empirikus ismereteket a tudományos kutatások eredményeinek felhasználásával bizonyos mértékben általánosítja a honismeret, hogy elmélet és gyakorlat egységében segítse elő a környező valóság, az ember természeti és társadalmi környezete, hazája megismerését. Mi a továbbiakban csupán a helytörténeti szakkörök működésével kívánunk foglalkozni.

A helytörténeti szakkör az ifjúság számára olyan — a tanítási órák lehetőségein túlmenő — munkaformákat teremt, amelyek az önállóság, az alkotó gondolkodás és cselekvés fejlesztésére igen alkalmasaknak látszanak. A helytörténeti szakkör tevékenységének egyik fontos célját éppen abban látjuk, hogy a tanulást az élettel kösse össze, az országos és szűkebb haza, a lakóhely történetében szerzett ismereteket a gyakorlatban alkalmazza. A helytörténeti szakkör munkája, tevékenysége tehát kétirányú: a) tagjainak a haza egy-egy meghatározott részének sokoldalú megismerésére való szervezett törekvése; b) ennek érdekében kifejtett gyűjtő és feltáró jellegű tevékenységen alapuló művelődési, ismeretterjesztő és testnevelő munka (turisztika).

A szakkör vezetőjének állandóan szem előtt kell tartania, hogy a szakköri tagokat a közös tevékenység alapján a helytörténeti anyaggal való önálló foglalkozásra biztassa. Itt természetesen nem arról van szó, hogy a szakkör tagjaiból hivatásos történészeket képezzen. Egy-egy szakkör tevékenységének tartalma adódik egyrészt abból, hogy milyen nevelési célkitűzéssel indulnak, másrészt a tagok érdeklődési köréből, életkorából, s a helyi adottságokból. A vezető első feladata, hogy megismerje a szakköri tagok érdeklődési körét és hajlamait. Csak így tudja — érdeklődésükből kiindulva és azt tekintetbe véve — a tagságot egy-egy feladatra irányítani. A munkaterület kiválasztásánál tehát egyrészt a tagok érdeklődését, hajlamait, másrészt a fent vázolt nevelési és képzési célokat kell tekintetbe vennie.

A munkaterületnek két nagy csoportja van: a) helytörténeti anyaggal való foglalkozás (gyűjtés, rendszerezés és kiértékelés); b) szemléltető eszközök készítése (esetleg kiállítás számára). A két munkaterületet a legtöbbször össze is kapcsolhatjuk.

A helytörténeti kutatásnál elsősorban arra kell ügyelnünk, hogy a cél ne terjedjen túlságosan messzire. Ne az egész falu- vagy város-történetet, vagy a munkásmozgalom „egész” történetét válasszuk ki mint munkaterületet, hanem csak bizonyos részét, amellyel egy nem nagy időközön belül a szakkör meg tud birkózni. A munkakedv fenntartása érdekében nagyon fontos, hogy a szakkör tagjai elérhető, reális célt lássanak maguk előtt, mert így a látható és kézzelfogható eredmény további munkára serkenti őket. Különböző okokból kifolyólag ajánlatos, hogy munkaterületet a közelmúltból válasszunk, mert ebben az esetben egyrészt az anyag gyűjtése és kiértékelése — különösen a szocializmus építésének időszakából — különösen nevelő hatású lesz, másrészt ennek az időszaknak a kutatása általában közelebb áll a szakkör lehetőségeihez és érdeklődési köréhez, mint pl. az őstörténettel vagy a középkorral való foglalkozás. A szűkebb haza, a lakóhely történetével való foglalkozásnál tehát a jelenből (1945 utáni fejlődésből) induljunk ki és azután fokozatosan haladjunk visszafelé a múltba.

A céltudatos munka feltétlenül megköveteli munkaterv készítését. A szakköri munkatervnek tartalmaznia kell a szakköri munka tematikáját és célkitűzését, az egyes lépéseket a kitűzött feladat megoldására, a megoldás mikéntjét (metódusát) és a feladatok elosztását. Tanácsos továbbá, ha a munkatervben feltüntetjük a rendelkezésünkre álló anyagokat és eszközöket, s a kiértékelés formáit. Emellett a munkatervnek elegendő teret kell biztosítania a szakköri tagok alkotó eszméinek, tevékenységének is. Ezért a szakkörvezető a munkatervet a szakköri tagság bevonásával készítse el olyanformán, hogy az egyéni érdeklődést tervszerű, társadalmilag hasznos tevékenységgel hangolja össze.

A feladatok sokrétűségének megfelelően a szakköri munka területei és módszerei is különbözőek, változatosak. Nekünk kell kiválasztani a lehetséges változatok közül, hogy melyik szolgálja legjobban a tagság önállóságának és aktivitásának fejlődését. Megtisztelő és hasznos feladata lehet a helytörténeti szakkörnek a helyi krónika vezetése, helytörténeti vonatkozású irodalom, szépirodalom olvastatása, az építészeti emlékek megismertetése, rajzok, fegyverek, szerszámok, ruhák stb. készítése, a helyi sajtó helytörténeti cikkeinek gyűjtése, s azok megbeszélése. A szakköri tagok gyűjthetnek régi történeti tárgyakat, néprajzi, régészeti anyagot (a régészeti tárgyak gyűjtése a földmunka során előkerült tárgyak megszerzésére szorítkozik). Gyakorlati foglalkozás alkalmával készíthetnek grafikonokat, diagramokat, elkészíthetik városuk, községük kronológiai (időrendi) táblázatát, összegyűjthetik a szájhagyományt és népmondakincset, megemlékezéseket írhatnak fontosabb helytörténeti események évfordulójára. A szakkörök gyakorlati foglalkozásainak talán a legfontosabb, s egyúttal leginkább kedvelt formája a helység történeti nevezetességeinek meglátogatása, a kirándulás és a múzeumlátogatás.

A helytörténeti szakkör vezetőjének kell eldöntenie azt a kérdést, hogy a fent vázolt munkaterületek közül melyik szolgálja legjobban a tagság önállóságának és aktivitásának fejlődését.

Másodéves főiskolai hallgatóim egy részét — önkéntes jelentkezés alapján — bevontam a helytörténeti szakköri munkába. A szakkör számára három munkaterületet jelöltem ki: a) feltárt történelmi anyagot megismer; b) helytörténeti kutatómunkát végez; c) történelmi szemléltető eszközöket készít. Tématervünk Eger város szabadságharcos, osztályharcos, antiklerikális haladó hagyományait kívánja megismertetni és feldolgoztatni a szakkör tagjaival Eger vár hős védelmétől, 1552-től napjainkig.

Tématerv: Eger város a szabadságért és haladásért.

Résztémák:

- I. Eger vár védelme 1552-ben.
- II. Eger a Rákóczi-szabadságharc korában.
- III. Eger püspöki város úrbéri és felszabadulási pere.
- IV. Eger az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején.
- V. Az egri munkásmozgalom kezdeti szakasza (1850—1914).
- VI. Az 1918-as polgári demokratikus forradalom és a Tanácsköztársaság egri eseményei.
- VII. A dolgozó nép élete és harcai a Horthy-fasizmus korában.
- VIII. A felszabadult Eger fejlődésének útja.

A szakkör legalkalmasabb foglalkozási formája eleinte feltárt történelmi anyag megismerése, a könyvankét volt. Mivel azonban a már megjelent könyvek vagy tanulmányok alapján készített referátumok nem kívántak önálló feldolgozó munkát a szakkör tagjaitól, éppen ezért a könyvankétokat egyre sűrűbben váltogatjuk önálló helytörténeti kutatómunkán alapuló referátumokkal. A foglalkozásokat városseták, vetített képes előadások, vár- és múzeumlátogatások, és nem utolsósorban veterán kommunistákkal és munkásokkal való találkozások, elbeszélések teszik változatosabbá és elevenebbé.

Eddigi tapasztalataink alapján néhány fontosabb módszertani elvre szeretnénk még felhívni a figyelmet a szakköri munkával kapcsolatosan. A helytörténeti szakkört — ha nagyobb a létszám — osszuk fel munkacsoportokra; minden munkacsoport (brigád) egy-egy meghatározott részfeladat megoldásán fáradozzon (pl. levéltári kutatómunka, a helyi sajtó tanulmányozása, munkásveteránok felkeresése és beszélgetése, rajzok, diagrammák, grafikonok, modellek stb. készítése, ritkább dokumentumok fotokópiáinak elkészítése, a gyűjtött anyag kiállításra való előkészítése stb.). Hogy a szellemi és a manuális tevékenység (az elmélet és a gyakorlat) állandóan cserélődjön, ajánlatos — bizonyos idő eltelte után — a feladatok változtatása az egyes brigádok (munkacsoportok) között. Ugyanúgy ajánlatos az is, — ha bizonyos konkrét feladatot már megoldott a szakkör —, hogy tevékenységét újabb feladatok megoldására irányítsuk. A szakkör állandóan keresse az újat, jusson állandóan előre és valósítson meg új célokat, hogy munkája élő és vonzó legyen.

Az elmondottak alapján — úgy hisszük — sikerült bebizonyítanunk, hogy a helytörténeti szakköri tevékenység jelentősen fejleszti az ember tudásvágyát, fokozza megfigyelőképességét, kifejleszti az értelmi képességeket, az ember alkotó erejét, s lehetőséget nyújt az embernek közvetlenül a társadalom és a természet megismerésére.

De a szakköri munka nem érné el célját, ha eredményeit nem tenné közkinccsé a szélesebb nyilvánosság számára is. A munka eredményének kiértékelése többféle módon valósulhat meg. Ha a szakkör az iskola és iskolai intézmények (úttörő-, diákotthon), vagy a művelődési otthonok (üzemi klubok), múzeumok, könyvtárak keretében működik, be rendezhetünk helytörténeti sarkot, vagy éppen iskolamúzeumot szervezhetünk. Az iskolai gyűjtemény feladata a helység természeti adottságainak, népe történetének és ezeken belül a táji jelleg bemutatása.

A szakköri munka eredményeinek kiértékelésére alkalmasak a helytörténeti eseményekhez fűződő ünnepek is. Ilyeneket a szakkör tagjai a maguk részére is rendezhetnek, de bekapcsolódhatnak a város vagy falu által rendezendő ünnepek előkészítésébe is.

Legyen a szakkörnek sajtófelelőse, aki a szakkörben folyó munkáról riportot, ismertetést írhat a helyi sajtóba, sőt illetékes folyóirat számára is. A jól sikerült, igényes szakköri dolgozatokat ne csak a helyi sajtó hasábjain, hanem lehetőleg füzet vagy kiadvány formájában is publikáltassuk.

Igen lényeges, hogy a helytörténeti szakkör működése nyomán a tagság előtt tudatossá váljon az a felismerés, hogy a Magyar Népköztársaság területén a dolgozók maguk alakítják, formálják életüket. Nem engedjük, hogy újból földbirtokosok és tőkésék határozzanak rólunk! S ezt az eltökéltséget tettekkel kötjük össze: tettekkel a szocializmus építésében és a szocializmus vívmányainak védelmében. Így válnak a helytörténeti szakkörök is szerves részeivé kialakuló új életünknek, formálóivá a szocialista ember mély hazaszeretetének.

I R O D A L O M

- Afra János*: Helytörténet az iskolában. Köznevelés, 1960. 10. sz.
Benczédi László: Helytörténet a hazafias nevelés szolgálatában. Köznevelés, 1959. szept. 30. sz.
Danehl, H.: Über die Tätigkeit einer Arbeitsgemeinschaft „Junge Historiker”. Gesichte in der Schule, 1954. Heft 8.
Die Heimat im Geschichtsunterricht. Materialien zur Verwirklichung des heimatkundlichen Prinzips im Geschichtsunterricht. Berlin, 1957.
Dömötör Sándor: A honismereti szakkörök. Munka, 1959. júl. sz.
Dömötör Sándor, szerk.: Abádszalók földje, népe, kultúrája. (Szolnoki Damjanich János Múzeum Közleményei, 6—7. sz. Honismereti bibliográfiával és módszertani útmutatóval.
Dömötör Sándor: A honismereti mozgalom eddigi eredményei és további feladatai. Honismeret, 6. füzet. Bp. 1964.
Gelbrich, H.: Wir basteln Anschauungsmittel. Geschichte in der Schule, 1956. Heft 6.
Haupt, W.: Die Ortschronik als Spiegel des politischen Lebens. Sächsische Heimatblätter, 1959. Heft 5.

- Honismeret*. A honismereti szakkörvezetők tájékoztatója. 1—6. füzet, a Hazafias Népfrent kiadásában. Bp. 1961—64. (Igen sok elvi és gyakorlati tanulmánnyal, gazdag mozgalmi híryanaggal. Elemző bibliográfiáját l. Népművelési Intézet: Könyvtári és Adattári Tájékoztató 1964. 3. füzet, 65—82. p.)
- Irányelvek* a honismereti szakkörök munkájához. Népművelési Tájékoztató, 1960. ápr. és a Honismeret 1. füzetében.
- Jahn, F. K.*: Quedlinburger Junge Historiker basteln und potographieren. Geschichte in der Schule, 1956. Heft 7.
- Kalch, M.*: Über die Arbeit mit den Jungen Historikern. Geschichte in der Schule, 1954. Heft 7.
- Kalch, M.*: Bemerkungen über die Mithilfe bei Ausgrabungen. Geschichte in der Schule, 1957. Heft 9.
- Mohr, H.—Hühne, E.*: Einführung in die Heimatgeschichte. Berlin, 1959.
- Münzer, G.*: Heimatgeschichte — ein Wittel zur Verbesserung der politischerzieherischen Arbeit is Geschichtsunterricht. Geschichte in der Schule, 1956. Heft 5.
- Paschmann, W.*: Junge Historiker basteln Modelle. Geschichte in der Schule, 1956. Heft 6.
- Pollin, Fr. W.—Pollin, H.*: Wie erforschen wir Quellen zur Geschichte der Arbeiterbewegung. Geschichte in der Schule, 1956. Heft 3.
- Rodin, A. F.*: Geschichte des Heimatdorfes in Unterricht uns Arbeitsgemeinschaft. Berlin, 1961.
- Schmidt, H.*: Wie unser Schulmuseum entstand. Geschichtsunterricht und Staatsbürgerkunde, 1960. Heft 7.
- Schmäger, K. H.*: Welche Beachtung verdienen die Heimatmuseen bei der Verwirklichung des heimatgeschichtlichen Prinzips im Geschichtsunterricht der Oberschule? Geschichte in der Schule, 1957. Heft 4.
- Stohr, B.*: Methodik des Geschichtsunterrichts. Berlin, 1962.
- Szántó Imre*: A helytörténeti kutatások módszere és feladatai az oktató-nevelő munkában. Bp. 1956.
- Szántó Imre*: Az egri pedagógiai főiskola helytörténeti szakköre. Népművelési Tájékoztató, 1961. 1. sz.
- Szántó Imre*: A helytörténeti kutatások módszere és feladatai az oktató-nevelő munkában. Bp. 1963. Tankönyvkiadó. Főiskolai jegyzet.
- Szántó Imre*: Honismeret és helytörténet. Honismereti szakkörvezetők tanfolyamának jegyzete. Népművelési Intézet, Bp. 1963.
- Végh József*: Táj- és népkutatás a középiskolában. Bp. 1942.
- Wermes, H.*: Historische Museen in sowjetischen Schulen. Geschichtsunterricht uns Staatsbürgerkunde, 1959. Heft 4.
- Wunderlich, W.*: Über des Dorfmuseum zu Landwüst. Sächsische Heimatblätter, 1963. Heft 3.